

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 734), został opracowany w związku z ogłoszeniem ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1693), a w szczególności wprowadzenia do ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.) regulacji umożliwiającej świadczenie usług wsparcia krótkoterminowego przez domy pomocy społecznej.

Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw przewidziała wprowadzenie regulacji umożliwiających świadczenie usług wsparcia krótkoterminowego przez domy pomocy społecznej oraz określa tryb przyznawania tych usług. Zgodnie z przedmiotową ustawą usługi wsparcia krótkoterminowego, zarówno świadczone w formie pobytu całodobowego, jak i formie dziennej, mogą zostać przyznane na czas określony nie dłuższy niż 30 dni w roku kalendarzowym, z możliwością przedłużenia pobytu, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na okres nie dłuższy niż o kolejne 30 dni w roku kalendarzowym. Natomiast usługi wsparcia krótkoterminowego w formie dziennej mogą zostać przyznane w wymiarze nie mniejszym niż 4 godziny dziennie i nie większym niż 12 godzin dziennie, nie dłużej niż 30 dni w roku kalendarzowym, z możliwością przedłużenia wsparcia, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na okres nie dłuższy niż o kolejne 30 dni w roku kalendarzowym.

Biorąc pod uwagę, iż rozporządzenie w sprawie domów pomocy społecznej określa standard podstawowych usług świadczonych przez domy, wymagane jest wprowadzenie do rozporządzenia przepisów określających również standard świadczenia usług wsparcia krótkoterminowego.

Projekt określa standard usług świadczonych w ramach wsparcia krótkoterminowego, zarówno w odniesieniu do usług bytowych, opiekuńczych, jak i wspomagających. Usługi wsparcia krótkoterminowego realizowane w formie pobytu całodobowego są adekwatne do zakresu usług realizowanych przez dom pomocy społecznej na rzecz jego mieszkańców, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb osób korzystających z tej formy wsparcia. Natomiast usługi wsparcia krótkoterminowego realizowane w formie dziennej obejmują usługi, o których mowa wyżej, z wyłączeniem pobytu całodobowego. Projektowane przepisy zakładają konieczność wyodrębnienia w domu pomieszczeń do świadczenia usług wsparcia

krótkoterminowego. Podstawową działalnością domu pomocy społecznej jest świadczenie usług mieszkańcom, o których mowa w art. 55 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej – to jest osobom przebywającym w domu co do zasady na pobyt stały. Świadczenie przez dom pomocy społecznej dodatkowej działalności polegającej na świadczeniu usług wsparcia krótkoterminowego nie może w sposób negatywny wpływać na standard usług świadczonych przez dom mieszkańcom oraz na komfort tych osób, dla których dom jest stałym miejscem pobytu. Biorąc pod uwagę, iż usługi te są zróżnicowane i mają różnych odbiorców zasadnym jest, aby pomieszczenia do świadczenia usług wsparcia krótkoterminowego były w sposób klarowny wydzielone.

Mając na względzie, iż usługi skierowane są do określonych grup osób (osoby starsze, osoby niepełnosprawne, przewlekle chore), w rozporządzeniu zapisano również, iż pomieszczenia do świadczenia usług wsparcia krótkoterminowego muszą być pozbawione barier architektonicznych.

Biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia odpowiednich warunków świadczenia usług oraz zapewnienia odpowiedniego komfortu dla osób korzystających z usług wsparcia krótkoterminowego niezbędnym jest określenie minimalnych wymogów dotyczących poszczególnych pomieszczeń, zarówno w odniesieniu do usług świadczonych w formie pobytu całodobowego, jak i w formie dziennej.

Projekt przewiduje, iż świadczenie usług wsparcia krótkoterminowego w formie pobytu całodobowego może odbywać się w pokojach o standardzie tożsamym z pokojami mieszkalnymi, z których korzystają mieszkańcy domu. Również w zakresie wymogów dotyczących odpowiedniej liczby łazienek wymogi dotyczące świadczenia usług wsparcia krótkoterminowego w formie pobytu całodobowego będą tożsame jak w przypadku mieszkańców domu, z wyłączeniem konieczności zapewnienia na każdej kondygnacji łazienki przystosowanej do kąpieli osób leżących.

Odrębne wymogi dotyczące pomieszczeń przewidziano w przypadku świadczenia usług wsparcia krótkoterminowego w formie dziennej. Projekt przewiduje, iż usługi w formie dziennej mogą odbywać się w pomieszczeniu pełniącym funkcję sali spotkań, a także jadalni bez ograniczeń dotyczących liczby osób, jednak z zastrzeżeniem, że powierzchnia użytkowa przeznaczona do świadczenia usług w formie dziennej przypadająca na jedną osobę wynosi nie mniej niż 4 m². Dodatkowo niezbędne jest zapewnienie pomieszczenia do odpoczynku z miejscami do leżenia oraz pomieszczenia pełniącego funkcję szatni dla osób korzystających z usług wsparcia krótkoterminowego w formie dziennej z indywidualnymi szafkami w liczbie

adekwatnej do liczby miejsc. W zakresie wymogów sanitarnych wskazano konieczność zapewnienia co najmniej dwóch toalet, dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, wyposażonych w umywalkę, osobno dla kobiet i mężczyzn, przy czym jedna toaleta przeznaczona jest dla nie więcej niż 10 osób.

Obecnie domy pomocy społecznej dysponują różnorodną infrastrukturą lokalową (poza pokojami mieszkalnymi) – taką jak pomieszczenia do rehabilitacji czy terapii, łazienki wyposażone co najmniej w prysznic i umywalkę umiejscowioną poza pomieszczeniami związanymi z pokojami mieszkalnymi, biblioteki lub punkty biblioteczne oraz miejsca kultu religijnego. Tym samym, zasadnym jest umożliwienie korzystania z tych pomieszczeń również osobom korzystającym z usług wsparcia krótkoterminowego, z zastrzeżeniem, że powyższe nie wpłynie na ograniczenie dostępności do tych pomieszczeń dla mieszkańców domu.

Projekt rozporządzenia reguluje kwestię zapewnienia posiłków osobom korzystającym ze wsparcia w formie pobytu całodobowego, określając iż wymogiem jest zapewnienie minimum trzech posiłków dziennie, natomiast zakres wyżywienia i organizacji posiłków jest analogiczny jak dla mieszkańców domu pomocy społecznej, zaś w przypadku korzystania z usług wsparcia krótkoterminowego w formie dziennej wymogiem jest zapewnienie minimum dwóch posiłków oraz napojów (w obydwu przypadkach przynajmniej jeden posiłek powinien być posiłkiem gorącym). W przypadku osób korzystających ze wsparcia w formie dziennej zapewnienie odpowiedniej liczby posiłków winno zostać dopasowane do zakresu wsparcia, tj. liczby godzin usług (możliwy czas udzielanego wsparcia to od 4 do 12 godzin dziennie), więc kwestia liczby zapewnianych posiłków w przypadku usług świadczonych w formie dziennej może być różna w każdym indywidualnym przypadku oraz faktycznego czasu świadczenia usług w ciągu dnia. Niemniej minimalnym określonym w rozporządzeniu wymogiem jest zapewnienie co najmniej dwóch posiłków oraz napojów dla osób korzystających ze wsparcia w formie dziennej.

W rozporządzeniu uregulowano również kwestie związane z minimalnymi wymogami dotyczącymi liczby pracowników świadczących usługi wsparcia krótkoterminowego, co wynika z konieczności zapewnienia odpowiedniego poziomu tego wsparcia. Wskaźnik dotyczący zatrudnienia określony w rozporządzeniu dotyczy tylko pracowników bezpośrednio świadczących opiekę lub realizujących usługi na rzecz osób korzystających z usług wsparcia krótkoterminowego (nie odnosi się do personelu administracyjnego, czy np. personelu przygotowującego posiłki). Minimalnym wymogiem dotyczącym kadr jest zapewnienie odpowiedniej liczby osób świadczących usługi, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy. W odniesieniu do usług wsparcia krótkoterminowego świadczonych w formie pobytu

całodobowego, określono wymóg nie mniej niż 0,4 pełnego wymiaru czasu pracy na jedną osobę korzystającą z usług wsparcia krótkoterminowego w formie pobytu całodobowego. Mniejsze wymogi dotyczą zatrudnienia osób świadczących wsparcie w formie dziennej – pełny wymiar czasu pracy nie mniej niż 0,2 na jedną osobę korzystającą z usług wsparcia krótkoterminowego w formie dziennej.

Biorąc pod uwagę, iż zakres usług powinien być dostosowany do stanu zdrowia i potrzeb osoby korzystającej z usług wsparcia krótkoterminowego, zasadnym jest ustalenie w momencie rozpoczynania świadczenia usług aktualnej sytuacji zdrowotnej osoby, tak aby dostosować ofertę wsparcia do potrzeb osób korzystających. Mając na względzie, iż wsparcie ma charakter krótkoterminowy i uzupełniający w stosunku do opieki, jaka na co dzień świadczona jest przez inne osoby, zasadnym jest ustalenie sytuacji rodzinnej oraz uzyskanie informacji umożliwiających przygotowanie adekwatnego do potrzeb i oczekiwań planu realizacji usług na rzecz osoby z nich korzystającej oraz danych kontaktowych do opiekuna osoby, co zostało określone w projektowanych przepisach.

Projekt rozporządzenia wprowadza regulację stanowiącą, iż dyrektor domu pomocy społecznej jest zobowiązany do dokumentowania przebiegu pobytu osób korzystających z usług wsparcia krótkoterminowego, w szczególności w odniesieniu do zakresu udzielonego wsparcia. Uzasadnieniem powyższej regulacji jest konieczność dokumentowania istotnych zagadnień związanych z pobytem osoby korzystającej z usług wsparcia krótkoterminowego, w tym zakresu udzielonych usług.

W projektowanych zmianach przewidziano również zmiany w treści załącznika do niniejszego rozporządzenia w postaci uzupełnienia treści wzoru wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie domu pomocy społecznej i dostosowania do zmian wprowadzonych ustawą dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw. Przepisy ww. ustawy wprowadziły regulację stanowiącą, iż podmiot prowadzący dom pomocy społecznej będzie obowiązany zgłosić wojewodzie informację o zamiarze świadczenia przez dom usług wsparcia krótkoterminowego ze wskazaniem liczby miejsc przeznaczonych na usługi wsparcia dziennego i całodobowego w terminie 14 dni od dnia ich powstania. Wojewoda natomiast wydaje zgodę na przekształcenie istniejących miejsc przeznaczonych dla mieszkańców domu w miejsca przeznaczone na świadczenie usług wsparcia krótkoterminowego dziennego lub całodobowego oraz wydaje zgodę na utworzenie nowych miejsc przeznaczonych na usługi wsparcia dziennego i całodobowego. W praktyce oznacza to zmianę wydanego zezwolenia na prowadzenie domu pomocy społecznej. Tym samym

projektowany wzór wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie domu pomocy społecznej zawierać będzie informacje o świadczeniu usług wsparcia krótkoterminowego ze wskazaniem, czy będą to usługi wsparcia realizowane całodobowo czy w formie dziennej oraz czy powstałe miejsca wsparcia krótkoterminowego powstały wskutek przekształcenia miejsc statutowych czy utworzono nowe miejsca. Wskazano również konieczność podania liczby miejsc.

Poza ww. zmianami związanymi z wprowadzeniem do katalogu usług pomocy społecznej usług wsparcia krótkoterminowego projekt rozporządzenia przewiduje również zmiany dotyczące regulacji właściwych dla mieszkańców domu pomocy społecznej.

Projekt rozporządzenia przewiduje umieszczenie tablicy ogłoszeń w widocznym miejscu w budynku, w którym znajduje się dom pomocy społecznej, oraz określa katalog informacji umieszczanych na tej tablicy, do których należeć będą: typ domu pomocy społecznej, numer w rejestrze domów pomocy społecznej oraz informacje dotyczące numerów alarmowych, danych teleadresowych organów, właściwych miejscowo instytucji i organizacji działających w zakresie wolności i praw człowieka oraz instytucji kontrolnych, w szczególności Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Pacjenta, państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, właściwego do spraw pomocy społecznej wydziału urzędu wojewódzkiego, właściwego ze względu na miejsce położenia placówki ośrodka pomocy społecznej, prokuratury rejonowej oraz sądu opiekuńczego. Omawiana zmiana stanowi realizację postulatów zgłaszanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur, aby we wszystkich instytucjach opieki podjąć kroki w celu zaznajamiania mieszkańców z przysługującymi im prawami, w tym z prawem do składania skarg, jak również wywieszania w ogólnodostępnych miejscach adresów instytucji, do których mogłyby się zwrócić osoby zamieszkujące dany dom pomocy społecznej lub ich rodziny w przypadku naruszenia praw mieszkańców domu.

Projektowana regulacja wprowadza do katalogu warunków efektywnej realizacji usług opiekuńczych i wspomagających w domu pomocy społecznej zapewnienie kontaktu z psychiatrą nie tylko w domach dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz osób uzależnionych od alkoholu, ale również w domach przeznaczonych dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, co jest zasadne ze względu na specyfikę schorzeń osób przebywających w tych typach domów.

Jednocześnie projektowane rozporządzenie doregulowuje kwestię ustalania wskaźników zatrudnienia w domach pomocy społecznej wskazując, iż przy ustalaniu wskaźników

zatrudnienia uwzględniono również osoby wykonujące pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, jeżeli pracują bezpośrednio z mieszkańcami domu. Przy wyliczaniu wskaźnika udział tych osób nie może przekroczyć 20% ogólnej liczby osób zatrudnionych w zespole terapeutyczno-opiekuńczym, a także pracowników pierwszego kontaktu zatrudnionych na stanowiskach administracyjnych lub obsługi, w wymiarze proporcjonalnym do czasu w jakim koordynują działania wynikające z indywidualnego planu wsparcia mieszkańca domu. Kwestie powyższe dotychczas budziły wątpliwości interpretacyjne i wymagały doregulowania.

Projektowane zmiany wprowadzają obowiązek ukończenia przez pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego zorganizowanego przez dyrektora domu szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Kwestia właściwego przygotowania pracowników na co dzień udzielających wsparcia osobom starszym i z niepełnosprawnościami, do udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, ma istotne znaczenie dla jakości realizowanej pomocy, w tym właściwego reagowania w nagłych sytuacjach związanych ze stanem zdrowia.

W projekcie rozporządzenia przewidziano, iż w katalogu standardów dotyczących pomieszczeń znajdujących się w domu pomocy społecznej dokonano korekty wskazując, iż jednym z pomieszczeń w domu powinien być gabinet przedmedycznej pomocy doraźnej, a nie jak dotychczas wskazywano – gabinet medycznej pomocy doraźnej. Uzasadnieniem powyżej zmiany jest fakt, iż w dom pomocy społecznej nie prowadzi działalności leczniczej.

Projektowane zmiany wskazują na możliwość odstępstwa od norm dotyczących wyposażenia pokoju mieszkalnego w domu pomocy społecznej. O odstępstwie od ww. norm w uzasadnionych przypadkach decyduje dyrektor domu pomocy społecznej. Praktyka funkcjonowania domów pokazuje, że potrzeby w zakresie wyposażenia pokoju są różne w np. w zależności od stanu zdrowia czy sprawności fizycznej, w szczególności w przypadku osób leżących. W związku z powyższym zasadne jest wprowadzenie możliwości bardziej elastycznego podejścia do kwestii związanych z zapewnieniem elementów wyposażenia pokoju, tak aby w sposób bardziej optymalny dostosować wyposażenie pokoju do potrzeb mieszkańca.

Przedmiot regulacji przewiduje również doprecyzowanie, iż wśród posiłków zapewnianych mieszkańcom domu pomocy społecznej jeden z nich powinien być posiłkiem

gorącym. Kwestia powyższa jedynie doregulowuje w przepisach prawa standard usług w praktyce świadczonych przez domy.

Projektowana regulacja zawiera przepisy przejściowe stanowiące, iż wnioski o zezwolenie na prowadzenie domu pomocy społecznej złożone i nierozpatrzone przed dniem wejścia w życie rozporządzenia podlegają rozpoznaniu na podstawie niniejszego rozporządzenia bez konieczności ponownego składania wniosku.

Przewiduje się, że projekt wejdzie w życie z dniem 1 listopada 2023 r. co wynika z przepisów ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw, której to przepisy w znacznym zakresie wejdą w życie również z dniem 1 listopada 2023 r.

Projekt rozporządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Regulacje zawarte w projekcie nie stanowią przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.), w związku z tym nie podlega on notyfikacji.

Zgodnie z § 27 ust. 4 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348) projekt nie podlega opinii właściwych instytucji i organów Unii Europejskiej, w tym Europejskiego Banku Centralnego w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie będzie miał wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów projekt zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny z dniem skierowania do uzgodnień, opiniowania i konsultacji publicznych.

Projektowane przepisy nie stwarzają zagrożeń korupcyjnych.